

MISSALE

Til bruk ved feiring av
SKG-messen i Oslo

- ◆ Generalrubrikker
- ◆ Kollektbønner
- ◆ Messeordning
- ◆ Tillegg

Ordning for den hellige messe

INNLEDNING

1. Inntog med salme

De tjenestegjørende går til alteret. Alle hilser alteret ved å bøye seg dypt. Evangelieboken legges på alteret. Celebranten (og diakonen) kysser alteret (celebranten på midten, diakonen på siden). Dersom røkelse benyttes, incenserer celebranten alteret. Derpå går han til sin stol og blir stående, mens inntogssalmen synges ferdig.

2. Inngangsord

Vendt mot menigheten, idet han selv og menigheten slår korsets tegn, sier celebranten:

✠ I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Menigheten svarer:

Amen.

Celebranten kan så strekke ut hendene og hilse menigheten:

**Nåde være med dere, og fred fra Gud, vår Far,
og Herren Jesus Kristus.**

Han fører hendene sammen.

Celebranten, diakonen eller en annen blant de tjenestegjørende kan gi en kort innføring i dagens messe.

3. Syndsbekjennelse

Vendt mot menigheten, med hendene samlet, introduserer celebranten syndsbekjennelsen, f.eks. med en av de følgende formuleringer:

**La oss ransake oss selv og bekjenne våre synder,
så vi verdig kan feire denne hellige handling.**

Eller:

La oss ydmyke oss for Gud og bekjenne våre synder.

Eller:

La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

Kort stillhet for selvransakelse følger. Deretter fremsier alle syndsbekjennelsen, ledet av celebranten:

Hellige Gud, himmelske Fader,
se i nåde til meg arme, syndige menneske,
som har krenket deg med tanker ord og gjerninger
og kjenner den onde lyst i mitt hjerte.
For Jesu Kristi skyld ha langmodighet med meg.
Tilgi meg alle mine synder,
og gi meg å frykte og elske deg alene.
Amen.

4. Kyrie

Forsanger stemmer opp Kyrie.

F: Kyrie eleison.

M: Kyrie eleison.

F: Kriste eleison.

M: Kriste eleison.

F: Kyrie eleison.

M: Kyrie eleison.

Eller:

Kyrie eleison. Gud Fader, miskunne deg.
Kriste eleison. Herre Krist, miskunne deg.
Kyrie eleison. Hellig Ånd, miskunne deg.

Eller et kyrielitani.

5. Gloria

Gloria utgår i advents- og fastetiden.

Med hendene samlet intonerer celebranten eller forsangeren Gloria:

Ære være Gud i det høyeste,

Alle synger:

Og fred på jorden blant mennesker som har Guds velbehag,
Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg,
Vi hylder deg for din store herlighet,
Herre Gud, himmelske konge, allmektige Fader,
Herre Guds enbårne sønn, Jesus Kristus,
Du Guds lam som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss,
Du som sitter ved Faderens høyre hånd,
hør vår bønn.
For du alene er hellig, du alene er Herre,
du alene er den høyeste, Jesus Kristus,
med Den Hellige Ånd, i Faderens herlighet.
Amen.

Eller Gloria med omkved.

6. Kollektbønn

Celebranten strekker hendene ut og hilser menigheten:

Herren være med dere.

Han fører hendene sammen og bøyer hodet idet menigheten svarer:

Og med din ånd.

Med hendene samlet sier han:

La oss alle be...

Sammen med celebranten ber alle en kort stund i stillhet. Deretter ber celebranten dagens kollektbønn med løftede hender. Mot slutten av bønningen fører han hendene sammen. Menigheten svarer:

Amen.

ORDETS LITURGI

7. Gammeltestamentlig lektie

Tekstleseren går til lesepulten og leser første lesning, som alle lytter til sittende. Lesningen avsluttes:

Slik lyder Herrens ord.

Alle svarer:

Gud være lovet.

En kort stillhet kan observeres etter lesningen før forsangeren stemmer opp Graduale.

8. Graduale (eller salme)

9. Epistel

Tekstleseren går til lesepulten og leser andre lesning. Lesningen avsluttes:

Slik lyder Herrens ord.

Alle svarer:

Gud være lovet.

En kort stillhet kan observeres etter lesningen før forsangeren stemmer opp Halleluja/Tractus.

10. Halleluja/Tractus (eventuelt salme)

Alle reiser seg, men dersom det brukes røkelse, blir celebranten sittende til han har lagt røkelse i karet. Diakonen bøyer seg for celebranten og ber med lav stemme om hans velsignelse:

Velsign, fader.

Med lav stemme velsigner celebranten diakonen:

**Herren være i ditt hjerte og på dine lepper,
så du verdig og rett kan forkynne hans evangelium:
I Faderens og Sønnens ✠ og Den Hellige Ånds navn.**

Diakonen svarer:

Amen.

Dersom messen feires uten diakon, leser celebranten eller predikanter evangeliet. Han kan da bøye seg mot alteret og be stille:

**Allmektige Gud, rens mitt hjerte og mine lepper,
så jeg verdig kan forkynne ditt hellige evangelium.**

11. Evangelielesning og preken

Diakonen eller celebranten henter evangelieboken på alteret og går til lesepulten, prekestolen eller midtskipet, alt etter hvor evangeliet skal leses. Prosesjonen med evangelieboken kan ledsages av ministranter med lys og røkelse. Når boken er plassert der evangeliet skal leses, hilser diakonen eller celebranten menigheten med hendene samlet:

Herren være med dere.

Han bøyer hodet idet menigheten svarer:

Og med din ånd.

Diakonen eller celebranten gjør korsets tegn på boksiden og på sin egen panne, munn og bryst, idet han sier:

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten

...

Menigheten tegner seg også med korsets tegn på pannen, munnen og brystet og svarer:

Ære være deg, Herre.

Dersom det brukes røkelse, incenserer diakonen eller celebranten boken. Han leser så evangeliet.

Etter lesningen sier han:

Slik lyder det hellige evangelium.

Menigheten svarer:

Lovet være du, Kriste.

Diakonen eller celebranten kysser boken og sier stille:

Måtte evangeliets ord utslette våre synder.

Evangelieboken legges på en hylle ved lesepulten/prekestolen eller bringes til credensbordet av en ministrant, dersom predikanten ikke skal bruke den under prekenen. Dersom evangelieprosesjonen gikk ned i midtskipet, synges Halleluja også etter evangelielesningen, og evangelieboken bæres høytidelig tilbake til alteret. Prekenen følger.

12. Trosbekjennelsen

Etter prekenen går celebranten til stolen. Han kan sette seg og la en stunds stillhet følge. Han reiser seg så og introduserer Trosbekjennelsen med hendene samlet, dersom denne brukes (Trosbekjennelsen synges på alle søn- og helligdager):

La oss bekjenne vår hellige tro.

Credo Nikenum synges, ledet av forsanger. Alle bøyer seg dypt ved inkarnasjonsordene "...og ved Den Hellige Ånd og av jomfru Maria ble han menneske av kjøtt og blod."

13. Kirkens forbønn

Vendt mot menigheten introduserer celebranten, med hendene samlet, forbønnene:

La oss be for kirken og verden og takke Gud for hans godhet.

Fra lesepulten eller annet egnet sted leser diakonen eller forbønnslederen (vanligvis tekstleseren) forbønnene. Ved feiring Ad orientem bør forbønnene leses vendt mot alteret:

Barmhjertige Gud,
vi takker deg fordi du i din store nåde
har gitt oss å høre hjemme i din kirke på jorden.
Vi er ringere enn all den miskunn og trofasthet som du har vist oss.
Vi har syndet mot deg og vært ulydige mot dine bud
og ikke æret ditt navn i verden som vi skulle,
men vi ber deg for vår Herres Jesu Kristi skyld:
Forlat oss våre synder,
rens oss fra all urettferdighet
og gi oss din Hellige Ånd,
så vi kan vandre i hellighet for ditt åsyn
og strekke oss etter det som er foran.

Gud, vi ber deg,

Menigheten svarer:

Herre, hør vår bønn.

Diakonen eller forbønnslederen fortsetter:

Se, o Gud, i nåde til din kristne kirke,
gjør henne enig og sterk,
bevar og hellige henne i sannheten.
Vekk opp de sovende og før de adspredte tilbake.

(Gud, vi ber deg,

Menigheten svarer:

Herre, hør vår bønn.)

Diakonen eller forbønnslederen fortsetter:

Driv arbeidere ut til din høst,
og samle inn hedningenes fylde og Israels rest.
Vær deres styrke som lider trengsel for Jesu navns skyld.
Gjør vel mot dem som gjør ondt mot oss.

Gud, vi ber deg.

Menigheten svarer:

Herre, hør vår bønn.

Diakonen eller forbønnslederen fortsetter:

Vi ber deg for alle land og folk:
La din velsignelse rikelig komme over markens grøde,
over all ærlig næring, over alt edelt håndens og åndens arbeid.

(Gud, vi ber deg,

Menigheten svarer:

Herre, hør vår bønn.)

Diakonen eller forbønnslederen fortsetter:

Opphold med din allmektige hånd all øvrighet
og sett den til en velsignelse for folkene.
Mett alle fattige og hungrige med daglig brød,
og gled alle glade givere.
Gi fred på jorden og fred i hjertene.

Gud, vi ber deg,

Menigheten svarer:

Herre, hør vår bønn.

Diakonen eller forbønnslederen fortsetter:

Bo, o Gud, i alle hjem med din kjærlighet og fred.
Velsign ekteskapet og vern om dets hellighet.
Vær en støtte for dem som står alene, og et vern for alle foreldreløse.
Led vår ungdom på dine veier.

(Gud, vi ber deg,

Menigheten svarer:

Herre, hør vår bønn.)

Diakonen eller forbønnslederen fortsetter:

Hold din vernende hånd over barnet i mors liv.
Gi syke og sorgfulle lindring og trøst,
vær nær hos dem som kjemper med døden.
– Miskunne deg over alle mennesker.

Gud, vi ber deg,

Menigheten svarer, og diakonen eller forbønnslederen vender seg diskret mot celebranten:

Herre, hør vår bønn.

Celebranten avslutter Kirkens forbønn med løftede hender:

**Vi lover og priser ditt hellige navn og takker deg
for ethvert kristent menneske
som i din tro og din frykt har forlatt dette liv
og nu er hjemme hos deg.
Vi ber deg i ydmykhet:
Gi oss med dem å leve i Herren og dø i
Herren,
så vi og med dem kan nå til livets oppstandelse.**

**Det ber vi deg om vår Gud og Fader
ved Jesus Kristus, vår Herre.**

Mot slutten av bønnen fører han hendene sammen. Menigheten svarer:
Amen.

Eller en annen forbønn, f.eks. et sunget litani

NATTVERDENS LITURGI

14. Fredshilsen

Vendt mot menigheten, med hendene samlet, innleder celebranten fredshilsenen, f.eks. med følgende ord:

**Kristus er vår fred; han som døde på korset
og der drepte fiendskapet.**

Han avslutter innledningen med å strekke hendene ut og hilse menigheten:

Herrens fred, være med dere alltid.

Han fører hendene sammen og bøyer seg idet menigheten svarer:

Og med din ånd.

Diakonen eller celebranten oppfordrer menigheten, med samlede hender:

Hils hverandre med fredens tegn.

Alle gir de nærmest omkringstående et tegn på fred og kjærlighet, f.eks. ved håndtrykk.

15. Offertorium

Forsanger stemmer opp offertoriesalmen. Ministrantene, eller celebranten om nødvendig, plasserer corporale, purificatorium, kalk og missale på alteret. Imens samles pengeofferet inn. Pengeofferet bæres frem, etterfulgt av brød og vin fra gavebordet. Celebranten tar imot gavene foran alteret, ledsaget av diakonen og en eller flere ministranter. Ministranten(e) bærer pengeofferet til credensbordet eller annet sikkert sted, men ikke til alteret. Brød og vin bæres til alteret av diakonen og ministranten(e), og om nødvendig bærer celebranten gavene selv. (Ved en enklere form for offertorium kan brød og vin bæres frem fra credensbordet til celebranten ved alteret av ministranten(e) og diakonen. I så fall kan likevel pengeofferet mottas som beskrevet ovenfor.)

Idet celebranten står ved midten av alteret, gjøres en pause i offertoriesalmen. Diakonen eller en ministrant rekker ham disken med brødet. Celebranten holder den litt hevet over alteret med begge hender og sier:

**Velsignet være du, Herre, all skapnings Gud.
Av din rikdom har vi mottatt det brød som vi bærer frem for deg,
en frukt av jorden og av menneskers arbeid,**

som for oss blir livets brød.

Menigheten svarer:

Velsignet være Gud i evighet.

Deretter setter celebranten disken på corporalet.

Diakonen, stående på celebrantens høyre side, heller vin og litt vann i kalken. Mens han gjør det, kan han be stille:

La oss ved vannets og vinens mysterium
få del i hans guddom
som har villet dele vår menneskenatur.

(Dersom messen feires uten diakon, går celebranten litt til høyre og gjør det samme, assistert av en ministrant.)

Celebranten tar kalken med begge hender, holder den litt hevet over alteret og sier:

**Velsignet være du, Herre, all skapnings Gud.
Av din rikdom har vi mottatt den vin som vi bærer frem for
deg,
en frukt av vintreet og av menneskers arbeid,
som for oss blir frelsens kalk.**

Menigheten svarer:

Velsignet være Gud i evighet.

Deretter setter celebranten kalken på corporalet, går et skritt bakover, bøyer seg, retter seg opp og sier med utstrakte hender:

**Kom, Hellige Ånd og velsigne disse gaver ✠
som vi har beredt på det hellige alter.**

Celebranten fører hendene sammen og menigheten svarer:

Amen. Ja, kom, du Hellige Ånd.

Dersom røkelse benyttes, incenserer celebranten offergavene og alteret. Deretter incenserer diakonen eller en ministrant celebranten og menigheten. Menigheten reiser seg under incenseringen. Mens incenseringen pågår, kan gjerne offertoriesalmen synges ferdig.

Dersom håndtvett skal utføres, går celebranten noen skritt til høyre og tvetter hendene sine ved alterets hjørne, assistert av ministranten(e). Mens han gjør det, ber han stille:

Herre, tvett meg ren for urett,
og rens meg fra min synd.

Offertoriekollekt

Celebranten stiller seg midt for alteret, og vendt mot menigheten sier han med hendene samlet:

**Brødre og søstre, la oss be om at Gud, den allmektige,
må se i nåde til oss og våre gaver.**

Etter en kort stunds bønn i stillhet, ber celebranten med løftede hender:

**Herre Gud, himmelske Fader,
din er jorden og det som fyller den.
Av ditt eget gir vi deg tilbake,
Ta imot oss og våre gaver for Jesu Kristi skyld.**

Mot slutten av bønnen fører han hendene sammen. Menigheten svarer:

Amen.

16. Eukaristibønn

Etter en kort pause, strekker celebranten ut hendene og hilser menigheten:

Herren være med dere.

Celebranten fører hendene sammen og bøyer seg idet menigheten svarer:

Og med din ånd.

Celebranten åpner og løfter hendene til øyehøyde idet han sier:

Løft deres hjerter.

Menigheten svarer:

Vi løfter våre hjerter til Herren.

Celebranten senker hendene til normal bønnestilling og sier:

La oss takke Herren vår Gud.

Menigheten svarer:

Det er verdig og rett.

Celebranten leser/synger Prefasjonen med løftede hender:

**I sannhet verdig og rett er det, vår skyldighet og vår frelse,
at vi alltid og alle vegne takker deg,
hellige Herre, allmektige Fader, evige Gud,
ved Jesus Kristus vår Herre,**

Variabelt ledd

Advent:

**– han som for vår skyld ble menneske,
forat vi ved ham skulle bli dine barn,
frelst ut av mørket og inn i ditt underfulle lys.**

Julen og åpenbaringstiden:

**– i ham har du åpenbart din herlighet i verden,
så lyset skinner i våre hjerter.**

Fastetiden:

**– han som elsket oss og gav seg selv for oss,
så han ble lydig inntil døden, ja, korsets død.**

Skjærtorsdag:

**– han er det levende brød
som kommer ned fra himmelen og gir verden liv,
så den som kommer til ham, aldri skal hunge,
og den som tror på ham, aldri skal tørste.**

Påsketiden:

**– han er det sanne påskelam,
som ved sin død tilintetgjorde døden,
og ved sin oppstandelse gav oss det evige liv.**

Kristi himmelfartsdag og den påfølgende søndag:

**– han som fór opp til himmelen
og nå troner ved din høyre hånd**

og alltid går i forbønn for oss.

Pinse:

– han som ble opphøyet til din høyre hånd
og mottok Den Hellige Ånd
som han har utøst over oss til pant på vår arv.

Trefoldighetstiden:

– han som du sendte til frelse for verden,
for at vi ved hans død skulle få syndenes forlatelse
og ved hans oppstandelse vinne det evige liv.

Eller:

– han er det levende brød
som kommer ned fra himmelen og gir verden liv,
så den som kommer til ham, aldri skal hunge,
og den som tror på ham, aldri skal tørste.

Felles avslutning

Mot slutten av prefasjonen fører celebranten hendene sammen:

Ved ham lovsynger englene din herlighet,
og din menighet i himmelen og på jorden
priser ditt navn med samstemmig jubel.
Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende syng:

Sanctus

Med hendene samlet synger celebranten Sanctus sammen med menigheten:

Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot,
All jorden er full av din herlighet
Hosianna i det høyeste.
Velsignet være han som kommer i Herrens navn.
Hosianna i det høyeste.

Eukaristibønnens fortsettelse

Med løftede hender fortsetter celebranten:

Ja, hellig er du Herre, himmelens og jordens skaper,
og med de himmelske hærskarer vil vi lovprise deg.
Uten ende er din miskunn og evig er ditt herrevelde.
Du skapte mennesket i ditt bilde,
og jorden gav du oss i varetakt, forat vi skulle tjene deg.
Da vi syndet mot dine bud, forkastet du oss ikke for alltid.
Med Abraham innstiftet du din pakt
og lovet alle jordens ætter din velsignelse.
Så høyt har du elsket verden
at du i tidens fylde sendte din enbårne Sønn,
han som oppfylte din vilje og beredte deg et hellig folk.
Han var lydige inntil døden, ja korsets død.

**På den tredje dag oppstod han fra de døde
og gav verden liv og legedom.
Og forat vi ikke lenger skal leve for oss selv,
men for ham som døde og oppstod for oss,
sendte han fra deg, Fader, barnekårets Ånd.**

Derfor bønnfaller vi deg:

Celebranten fører hendene sammen, strekker dem ut over gavene på alteret, og sier:

**Velsigne oss i Kristus med all Åndens velsignelse.
Hellige ved din Ånd dette brød og denne vin,**

Han fører hendene sammen, gjør korsets tegn over brødet og kalken samtidig, idet han sier:

**så de må bli for oss
vår Herres Jesu Kristi legeme ✕ og blod,
han som bød oss å feire dette måltid.**

Han fører hendene sammen, tar brødet og holder det litt hevet over alteret med begge tommel- og pekefingerne, og sier:

**For i den natt da han ble forrådt,
tok han et brød, takket deg, brøt det,
gav disiplene og sa:**

Han bøyer seg litt fremover.

**TA DETTE OG ÉT DET,
DETTE ER MITT LEGEME SOM GIS FOR DERE.
GJØR DETTE TIL MINNE OM MEG.**

Han retter seg opp og løfter den konsekrede hostien så menigheten kan se den, senker den, legger den tilbake på disken, kneler med begge hender på corporalet og tilber.

Han reiser seg, tar kalken og holder den litt hevet over alteret:

**Likeså tok han kalken etter måltidet,
takket, gav dem og sa:**

Han bøyer seg litt fremover.

**DRIKK ALLE AV DEN.
DENNE KALK ER DEN NYE PAKT I MITT BLOD,
SOM UTØSES FOR DERE OG FOR DE MANGE**

**TIL SYNDENES FORLATELSE.
GJØR DETTE SÅ OFTE SOM DERE DRIKKER DET,
TIL MINNE OM MEG.**

Han retter seg opp og løfter kalken så menigheten kan se den, senker den, setter den tilbake på corporalet, kneler med begge hender på corporalet og tilber.

Ihukommelse og akklamasjoner

Celebranten reiser seg og sier med hendene samlet, vendt mot menigheten:

Stort er troens mysterium.

Menigheten svarer:

Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

Celebranten fortsetter med løftede hender:

**Hellige Fader,
med dette brød og denne kalk påminner vi deg om
din Sønnns lidelse og død til vår frelse.
Og i troen på hans oppstandelse
forkynner vi hans gjenkomst i herlighet.**

Menigheten svarer:

Amen. Ja, kom, Herre Jesus.

Forbønner

Celebranten fortsetter med løftede hender:

**Barmhjertige Fader,
gi oss som tar imot Kristi legeme og blod,
å leve til pris og ære for din herlighet.
Bevar oss i Åndens enhet og fredens sambånd.
Hold din hånd over vår biskop..., våre prester og alle dine tjenere.**

En koncelebrant kan be den følgende bønnen med løftede hender, ellers ber celebranten den på samme vis:

**Unn oss – med Guds mor, den salige jomfru Maria,
med patriarker og profeter, med apostler og martyrer --
å dele arvelodd med de hellige i lyset.**

En annen koncelebrant kan be den følgende bønnen med løftede hender, ellers ber første koncelebrant eller celebranten fortsatt på samme vis.

**Kom ihu alle som er døde i Kristi fred
og hvis tro du alene kjenner, (især ...NN).
Skjenk dem en bolig i lyset og gi dem evig glede.**

Celebranten fortsetter med løftede hender:

**Lytt i nåde til bønnene fra dem som du her samler om ditt
alter.**

**Forén vår bønn med bønnene fra din menighet
i himmelen og på jorden,
og med forbønnen fra Kristus, vår store yppersteprest,
som alltid ber for oss, inntil han kommer med seier,
som Herre over alle ting.**

Avsluttende lovprisning

Celebranten fører hendene sammen, løfter disken med venstre hånd og kalken med høyre og avslutter Eukaristibønnen: (Dersom en diakon gjør tjeneste i messen, løfter han kalken.)

**Ved ham og med ham og i ham,
tilkommer deg, Gud, allmektige Fader,
i Den Hellige Ånds enhet,
all ære og herlighet,
nå og alltid og til evig tid.**

Menigheten svarer:

Amen.

Celebranten setter kalk og disk på corporalet.

17. Fader Vår

Etter en kort stunds stillhet, introduserer celebranten med hendene samlet Fader Vår, med en av de følgende formuleringer:

La oss be i tillit til Faderen slik Herren selv har lært oss:

eller ved feiring Ad orientem:

**I Den hellige Ånd og sammen med hele ditt folk
våger vi å be den bønn som din Sønn selv har lært oss:**

Alle stemmer i Fadervår, celebranten med løftede hender:

Fader vår,

du som er i himmelen.

Helliget vorde ditt navn. Komme ditt rike.

Skje din vilje, som i himmelen, så óg på jorden.

Gi oss idag vårt daglige brød,

og forlat oss vår skyld, som vi óg forlater våre skyldnere,
og led oss ikke inn i fristelse, men fri oss fra det onde.

Celebranten fører hendene sammen:

For riket er ditt, og makten og æren i evighet.

Amen.

18. Brødsbrytelse

Celebranten tar hostien og bryter den over disken idet han sier:

Brødet som vi bryter gir oss del i Kristi legeme.

Menigheten svarer:

Enda vi er mange, er vi ett legeme;

for vi har alle del i det ene brød.

Agnus Dei

Forsangeren stemmer opp Agnus Dei. Dersom flere brød skal brytes, fortsetter celebranten med å bryte brødet under sangen.

Du Guds Lam, som bærer verdens synder, miskunne deg over oss.

Du Guds Lam, som bærer verdens synder, miskunne deg over oss.

Du Guds Lam, som bærer verdens synder, gi oss din fred.

Etter brødsbrytelsen kneler celebranten med begge hender på corporalet, reiser seg og tar en del av den brutte hostien med høyre hånd, holder den mellom tommelen og pekefingeren litt hevet over disken, og sier, vendt mot menigheten:

Se det Guds lam som bærer verdens synder.

Salige er de som er kalt til Lammets bryllup.

Sammen med menigheten sier han, mens han holder den brutte hostien i hånden:

Herre, jeg er ikke verdig at du går inn under mitt tak,

men si bare ett ord, så blir min sjel helbredet.

19. Altergang/kommunion

Under altergangen/kommunionen kan det synges egnede sanger eller være stillhet.

Celebranten bøyer seg litt forover mot alteret og sier stille:

Kristi legeme, gitt for meg.

Han fortærer Kristi legeme i ærbødighet. Deretter tar han kalken og kan sier stille:

Kristi blod, utøst for meg.

Han drikker av Kristi blod i ærbødighet.

Deretter setter han kalken på corporalet, og meddeler Kristi legeme til den andre nattvertdeleren. Celebranten setter fra seg disken på corporalet, og meddeler Kristi blod til den andre nattvertdeleren. Nattvertdeleren beholder kalken, og celebranten tar disken eller ciboriet og går dit nattverden skal mottas av menigheten. Nattvertdeleren følger etter med kalken. (Om meddelelsen av sakramentet til koncelebranter, se Instruks for koncelebrasjon.)

Utdelingsordene er enten:

Dette er Jesu legeme.

Dette er Jesu blod.

Eller:

Kristi legeme, gitt for deg.

Kristi blod, utøst for deg.

Ved begge alternativer svarer kommunikanten:

Amen.

Nattverdønske

Etter kommunionen vender celebranten og nattvertdeleren tilbake til alteret. Nattvertdeleren setter kalken på corporalet og går til sin plass. Celebranten setter disken eller ciboriet tilbake på corporalet. Han tar kalken og sier, vendt mot menigheten:

**Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus,
som nå har gitt oss sitt hellige legeme og blod,
hvormed han har gjort fyldest for alle våre synder,
han styrke og oppholde oss derved i en sann tro til det evige liv.**

Med kalken kan han gjøre korsets tegn over menigheten:

Fred ✠ være med dere. Amen.

Celebranten setter kalken fra seg på corporalet. Menigheten kan fortsette sangen eller be i stillhet. Celebranten eller diakonen eller en ministrant renser disken og/eller ciboriet over kalken og deretter selve kalken. Dersom celebranten ikke renser, går han tilbake til stolen og setter seg. Rensingen skjer ved alteret eller ved credensbordet, i så fall på eget corporale. Rensingen kan også skje i kirken rett etter messen. Under rensingen kan følgende bønn bes stille av den/de som renser:

Herre, la oss bevare i et rent hjerte
det vi har mottatt med munnen,
så denne timelige gave blir oss til evig legedom.

20. Takkekollekt for nattverden

Etter at rensingen er avsluttet og alle har satt seg, kan alle be en kort stund i stillhet. Deretter reiser celebranten seg. Menigheten gjør det samme, og celebranten sier med hendene samlet:

La oss takke og be:

Dersom man ikke alt har bedt i stillhet, ber alle stille sammen med celebranten en kort stund.

Celebranten ber Takkekollekten for nattverden med løftede hender:

**Vi takker deg, Herre, allmektige, evige Gud,
fordi du har vederkveget oss med dine velsignede gaver.
Nå ber vi deg at du ved disse dine gaver vil styrke vår tro på
deg, gjøre den innbyrdes kjærlighet brennende mellom oss,
og stadfeste i oss håpet om et evig liv,
for din Sønn, Jesu Kristi, vår Herres skyld.**

Mot slutten av bønnen fører han hendene sammen. Menigheten svarer:

Amen.

UTSENDELSE

21. Velsignelse og utsendelse

Celebranten strekker ut hendene og hilser menigheten:

Herren være med dere.

Han fører hendene sammen og bøyer hodet idet menigheten svarer:

Og med din ånd.

Celebranten lyser velsignelsen over menigheten med en av de følgende velsignelser:

Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg ✕ fred.

Eller:

**Vår Herres Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet,
og Den Hellige Ånds samfunn ✕ være med dere alle.**

Menigheten svarer:

Amen. (Amen. Amen.)

Korte kunngjøringer kan følge her om nødvendig. Dersom kirkeklokker benyttes, slås det tre ganger tre slag her. I så fall bør kunngjøringene i stedet følge etter Trosbekjennelsen, før Kirkens forbønn. Diakonen eller celebranten sier til slutt, vendt mot menigheten, med hendene samlet:

Messen er til ende. Gå i fred.

Menigheten svarer:

Gud være lovet.

22. Uttog med salme

Celebranten kysser alteret som ved begynnelsen av messen. Sammen med de andre tjenestegjørende bøyer han seg ærbødig for alteret og går ut. De tjenestegjørende går ut i samme rekkefølge som de kom inn. Evangelieboken bæres ut dersom den ble båret inn ved messens begynnelse. Røkelse bæres vanligvis ikke i uttoget.